

Příloha 3d: Sada odborných textů pro žáky v tzv. Full text variantě s didaktickým komentářem a hodnocením pro pedagogy

Specifikace

V rámci rozvoje klíčové kompetence k učení jsou vhodné výukové metody využívající práci s odborným textem. Sada odborných textů pro žáky je připravena v podobě tzv. plného textu i ve formě graficky upraveného textu. Sada zahrnuje osm odborných textů k jednotlivým tématům pitného režimu, devátý list představuje souhrn informací z textů 1–8.

Cíl ke klíčové kompetenci k učení

Žák:

- organizuje a řídí vlastní učení, vybírá z nabízených možností práce s textem vhodnou strategii učení v oblasti pitného režimu;
- efektivně třídí informace z odborných textů ve vztahu k pitnému režimu;
- vybírá a prezentuje stěžejní informace z odborných textů ve vztahu k pitnému režimu;
- používá adekvátní odbornou terminologii ve vztahu k pitnému režimu;
- propojuje informace z jednotlivých odborných textů ve vztahu k pitnému režimu;
- zpětně si vybavuje informace získané z odborného textu ve vztahu k pitnému režimu;
- získané informace využívá v dalším procesu učení v oblasti pitného režimu.

Vědomostní (kognitivní) cíl

Žák:

- vysvětlí význam příjmu tekutin pro zdraví jedince;
- určí množství tekutin, které je pro jeho věk žádoucí přijímat;
- uvede příklady možných zdravotních rizik při neadekvátním pitném režimu;
- charakterizuje vhodný nápoj pro každodenní krytí potřeb tekutin;
- kategorizuje nápoje, a to z hlediska kvalitativního i kvantitativního, s ohledem jejich vlivu na zdraví jedince;
- odůvodní, proč jsou některé nápoje vhodné pro častou konzumaci, proč je nutno některé nápoje přijímat jen v omezeném množství a proč je nutno některé nápoje do pitného režimu nezařazovat.

Postup

Možná je forma individuální či skupinové práce – po vzájemné dohodě žáka s pedagogem si formu zvolí žák. V rámci individuální práce s textem si vybere žák z nabízených metod I.N.S.E.R.T. či SQ4R (rozvoj klíčové kompetence k učení v aspektu „Znalost a využití různých způsobů učení“). V rámci skupinové práce je žákům nabídnuta metoda expertních skupin a skládankového učení – výběr po vzájemné dohodě žáků s pedagogem.

Pokyny k práci s textem

1. I.N.S.E.R.T. (Interactive Noting System for Effective Reading and Thinking – Interaktivní poznámkový systém pro efektivní čtení a myšlení)

Žák si důkladně přečte text. Pak čte text opakovaně a vedle vět (slov, odstavců, pasáží) připíše značky podle toho, jak textu rozumí:

- ✓ rozumím tomu, to jsem věděl;
- ? nerozumím, potřebuji se zeptat, potřebuji vysvětlit slovo;
- ! chci zdůraznit nebo to mě překvapilo;
- + souhlasím;
- nesouhlasím.

Po skončení přidělení symbolů do textu jednotlivými žáky nastává čas zhodnocení práce s textem a čas k diskusi nad přidělenými symboly jednotlivým pasážím textu – ta již probíhá napříč třídou. Pedagog daný text promítne na dataprojektor, barevně označí vybranou pasáž textu a ptá se, kdo má v dané části přidělený otazník (?). Žák, který se přihlásí, uvede slovo (větu, celek), kterému nerozumí. Učitel vyzve žáka nebo žáky, kteří pojmu rozumí, aby ho spolužákům vysvětlili (podporujeme vzájemné učení žáků). Důležité je vytvořit klima tak, aby se žáci nebáli přiznat, že něčemu nerozumí. Je nutné začínat v rámci diskuse právě symbolem otazníku, neboť není možno pokračovat v diskusi, pokud žáci pojmu nerozumí. Následně doporučujeme algoritmus symbolů:

- ✓ podpoří to pozitivní atmosféru, motivaci k učení a zájem o danou problematiku;
- ! dojde k vyzdvihnutí toho, co žáci považují za důležité a současně překvapivé – např. že lidské tělo obsahuje 70 % vody;
- + a – u daných tvrzení (např. že sladké limonády poškozují zubní sklovinu) vyjadřují souhlas či nesouhlas a připravují si argumenty, proč s daným tvrzením souhlasit či nesouhlasit – učení s využitím rozvoje kritického myšlení.

2. SQ4R

S (survey)

Q (questions)

4R (read-reflex-recite-review)

Strategie učení, která představuje smysluplnou práci s textem. Žák přistupuje k práci s odborným textem tak, že nejdříve se předběžně rychle zorientuje v základní struktuře textu (dle nadpisů, členění, zvýraznění) a pokouší se dopátrat smyslu textu (S). Poté si klade k danému textu otázky (Q), co je pro něj v textu známé (co již ví) a co je pro něho neznámé

(nové). Ve stěžejní fázi 4R čte text podrobněji; pořizuje si stručné poznámky; píše si otázky, které ho při čtení napadají, a pokouší se na ně stručně odpovídat; hledá a nalézá vztahy mezi informacemi; snaží se zapamatovat klíčové informace a zpětně si je vybavuje (k tomu je níže připravena sada kontrolních otázek využitelná jak pro metodu SQ4R, tak I.N.S.E.R.T. i metodu expertních skupin).

3. EXPERTNÍ SKUPINY a skládkové učení (neboli Jigsaw)

Jde o kooperativní strategii učení s využitím práce s textem. Jako první krok vzniknou tzv. domovské skupiny (v počtu 8 žáků – 1 žák = 1 odborný text; či v počtu dle možností třídy tak, že žák obdrží minimálně jeden, max. dva odborné texty). Učitel v rámci domovské skupiny předá každému žákovi jeden (event. dva) odborný text, odlišný, než mají ostatní žáci v domovské skupině (mezi žáky domovské skupiny je tak rozdána kompletní sada osmi odborných textů). Žáci jsou vyzváni, aby v rámci textu, který obdrželi, postupovali dle metody I.N.S.E.R.T. nebo SQ4R (viz výše). Následně se každý žák přesune do nově vzniklé skupiny, tzv. expertní skupiny, kterou tvoří žáci (experti) na dané téma (žáci se shodným odborným textem 1–8). V expertních skupinách na dané téma (daný odborný text 1–8) společně diskutují, třídí a porovnávají informace a vybírají stěžejní informace, které pak předají svým spolužákům v domovských skupinách. V domovských skupinách tedy každý „expert“ výstižně sdělí svým spolužákům stěžejní informace z daného tématu. Pro kontrolu komplexního zpracování všech tematických částí obdrží každá domovská skupina odborný text 9 obsahující shrnutí základních informací k problematice pitného režimu.

Poznámka:

U všech tří strategických metod učení pomocí práce s odborným textem pedagog vybírá, zda žák bude pracovat s kompletní sadou odborných textů, či pedagog provede jejich selekci. Současně lze využít skutečnosti, že metoda I.N.S.E.R.T. i metoda SQ4R jsou ideálními metodami pro samostudium – vybrané texty lze zadat k prostudování a práci s nimi v rámci domácí přípravy a samostatné práce žáka.

Hodnocení

K hodnocení sledované klíčové kompetence k učení je vytvořeno hodnoticí schéma (viz níže), které zahrnuje jednotlivé dílčí kompetence a aktivity žáka. Pro možnost záznamu hodnocení pedagogem je připraven záznamový arch. Arch je vytvořen tak, aby bylo možno sledovat aktivitu deseti žáků. Pedagog však může využít hodnocení nižšího počtu žáků, event. pokud to edukační realita dovolí, lze sledovat všechny žáky ve třídě (v tom případě pedagog připraví více kopií záznamového archu).

Pedagog z nabízené baterie otázek vybere pět, buď dle tematického zaměření odborných textů, které danému žákovi předložil, či na základě náhodného výběru (pokud žák pracoval s kompletní sadou odborných textů v rámci výuky či samostudia).

V rámci hodnocení každé správně uvedené odpovědi náleží 1 bod. Celkem tedy může žák získat 5 bodů.

Kontrolní otázky slouží k evaluaci klíčové kompetence k učení – zpětně si vybavit informace získané z textu.

Klíč správného řešení

OTÁZKA	TVRZENÍ	ANO	NE
1.	Lidské tělo obsahuje cca 60–70 % vody.	x	
2.	Příjem vody do organismu se děje pouze pitím nápojů.		x
3.	Subjektivním příznakem dehydratace může být bolest hlavy.	x	
4.	Rizikovou skupinou pro vznik dehydratace nejsou děti a senioři.		x
5.	Malé děti potřebují na 1 kg tělesné hmotnosti přijmout více tekutin než dospělí.	x	
6.	Pitnou vodu lze pít každý den bez relativního omezení množství.	x	
7.	Sycené (perlivé, bublinkové) nápoje jsou vhodné ke každodenní konzumaci.		x
8.	Černý čaj lze pít každý den, ale v omezeném množství.	x	
9.	Ovocné džusy je vhodné ředit vodou 1:1, lépe 1:2.	x	
10.	Častá konzumace slazených nápojů zvyšuje riziko rozvoje obezity.	x	
11.	Častá konzumace slazených nápojů nepředstavuje žádné zdravotní riziko.		x
12.	Pitná voda z „kohoutku“ je levnější než pitná voda „balená“.	x	
13.	Pití středně mineralizovaných vod je možné každý den v libovolném množství.		x
14.	Energetické nápoje jsou vhodným nápojem pro děti a dospívající.		x
15.	Konzumace alkoholických nápojů je zákonem povolena od věku 15 let.		x

Hodnocení ke klíčové kompetenci k učení na základě práce s odborným textem

HODNOCENÝ ASPEKT	POČET BODŮ		
	ano	částečně (s dopomocí)	ne
VOLBA FORMY UČENÍ pomocí práce s textem (individuální x skupinová)	2	1	0
VOLBA METODY UČENÍ pomocí práce s textem (I.N.S.E.R.T x SQ4R x expertní skupiny)	2	1	0
PRÁCE METODOU I.N.S.E.R.T.*			
Četba textu	2	1	0
Přidělení symbolu ✓	2	1	0
Přidělení symbolu !	2	1	0
Přidělení symbolu ? (+ či -)	2	1	0
Zapojení žáka do zhodnocení práce s textem a diskuse	2	1	0
PRÁCE METODOU SQ4R*			
Rychlá orientace v textu	2	1	0
Čtení textu	2	1	0
Pořizování poznámek	2	1	0
Zaznamenávání otázek	2	1	0
Hledání vztahů mezi informacemi	2	1	0
PRÁCE METODOU expertních skupin*			
Četba textu dle zvolené metody I.N.S.E.R.T. či SQ4R	2	1	0
Práce s textem dle principu metody I.N.S.E.R.T. či SQ4R	4	2	0
Aktivní diskuse v expertních skupinách	2	1	0
Aktivní sdělení stěžejních informací v domovské skupině	2	1	0
Zpětné vybavení si informací po využití metod učení I.N.S.E.R.T. / SQ4R / expertní skupiny	Z baterie kontrolních otázek vybírá pedagog max. 5 otázek (tvrzení). Každá správná odpověď = 1 bod Max. 5 bodů		
Max. 19 bodů			

* hodnocena a započítávána je jen jedna metoda z možných tří metod I.N.S.E.R.T., SQ4R, expertní skupiny – dle volby a výběru žáka

Kategorie úrovně klíčové kompetence k učení	Začínající	Poučený	Aktivně užívající	Pokročilý
Bodový zisk	0–4	5–9	10–14	15–19

